

॥२३॥ षाड्गुण्यं षण्णां संधिविग्रहयानासनद्वैधीभावसमाश्रयाणां समूहः न श्रुतो येन सः ॥ २४ ॥ षाड्गुण्याभिज्ञत्वेन विदित आत्मा स्वरूपं यस्य तस्य स्थानं यथा स्थितत्वावस्था अनवज्ञातं सत्कृतं शीलमस्य ॥ २५ ॥ न वे क्षिण इति पाठेन वमिवादरेण ईक्षितुं शीलमस्य आत्मनैव प्रत्ययो ज्ञानं यस्य स्वयमेव ज्ञातकोशस्य ॥ २६ ॥ नाममात्रेणैव राजा भवेत् भोगांस्तु भृत्यैः समानानेव भुंजीत ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ लोकस्य पर्यायः इह लोकपरलोकवत्त्वं तेन तद्विषयवृत्तांतं कर्मफलाधीनत्वस्वरूपं प्राज्ञो जानाति न तु बुद्ध्या धनं जाड्येन वा दारिद्र्या लभ्यते सर्वत्र व्यभिचारदर्शनादिति भावः ॥ ३३ ॥ अभिजातः कुलीनः ॥ ३४ ॥ ३५ ॥

कर्मणां तु प्रशस्तानामनुष्ठानं सुखावहं ॥ तेषामेवाननुष्ठानं पश्चात्तापकरं मतं ॥ २३ ॥ अनधीत्य यथा वेदान्न विप्रः श्राद्धमर्हति ॥ एवमश्रुतषाड्गुण्यो न मंत्रं श्रोतुमर्हति ॥ २४ ॥ स्थानवृद्धि क्षयज्ञस्य षाड्गुण्यविदितात्मनः ॥ अनवज्ञातशीलस्य स्वाधीना पृथिवी नृप ॥ २५ ॥ अमोघक्रोधहर्षस्य स्वयं कृत्वान्ववेक्षिणः ॥ आत्मप्रत्ययकोशस्य वसुदैववसुंधरा ॥ २६ ॥ नाममात्रेण तु प्येतच्छ्रेण च महीपतिः ॥ भृत्येभ्यो विस्तृजेदर्थान्नैकः सर्वहरो भवेत् ॥ २७ ॥ ब्राह्मणं ब्राह्मणो वेदभर्ता वेदस्त्रियं तथा ॥ अमात्यं नृपतिर्वेदराजाराजानमेव च ॥ २८ ॥ न शत्रुर्वशमापन्नो मोक्तव्यो वध्यतांगतः ॥ न्यग्भूत्वा पर्युपासीत वध्यं हन्याद्वले सति ॥ अहताद्धि भयंतस्माज्जायते न चिरादिव ॥ २९ ॥ दैवतेषु प्रयत्नेन राजसुब्राह्मणेषु च ॥ नियंतव्यः सदा क्रोधो वृद्धबालातुरेषु च ॥ ३० ॥ निरर्थकलहं प्राज्ञो वर्जयेन्मूढसेवि तं ॥ कीर्तिचलभते लोके न चानर्थं न युज्यते ॥ ३१ ॥ प्रसादो निष्फलो यस्य क्रोधश्चापि निरर्थकः ॥ न तं भर्तारमिच्छंति पटं पतिमिव स्त्रियः ॥ ३२ ॥ न बुद्धिर्धनला भाय न जाड्यमसमृद्धये ॥ लोकपर्यायवृत्तांतं प्राज्ञो जानाति नेतरः ॥ ३३ ॥ विद्याशीलवयो वृद्धान् बुद्धिवृद्धांश्च भारत ॥ धनाभिजातवृद्धांश्च नित्यं मूढो वमन्य ते ॥ ३४ ॥ अनार्यवृत्तमप्राज्ञमसूयकमधार्मिकं ॥ अनर्थाः क्षिप्रमायांति वाग्दुष्टं क्रोधं न तथा ॥ ३५ ॥ अविसंवादं न दानं समयस्याव्यतिक्रमः ॥ आवर्त्तयंति भूतानि सम्यक्प्रणिहिता च वाक् ॥ ३६ ॥ अविसंवादको दक्षः कृतज्ञो मतिमानृजुः ॥ अपिसंक्षीणकोशोऽपि लभते परिवारणं ॥ ३७ ॥ धृतिः शमो दमः शौचं कारुण्यं वागनिष्ठुरा ॥ मित्राणां चानभिद्रोहः समैताः समिधः श्रियः ॥ ३८ ॥ असंविभागी दुष्टात्मा कृतघ्नो निरपन्नपः ॥ तादृङ् नराधिपो लोके वर्जनीयो नराधिप ॥ ३९ ॥ न च रात्रौ सुखं शेते स सर्पइव वेदमनि ॥ यः कोपयति निर्दोषं सदोषो भ्यंतरं जनं ॥ ४० ॥ येषु दुष्टेषु दोषः स्याद्योगक्षेमस्य भारत ॥ सदा प्रसादं न तेषां देवता नामिवाचरेत् ॥ ४१ ॥

अविसंवादं न वंचना शून्यं समयस्य स्वपरकृतमर्यादायाः आवर्त्तयंति शत्रून् पिस्वीयान् कुर्वन्ति प्रणिहिता प्रयुक्ता ॥ ३६ ॥ परिवारणं परिवारान् भृत्यमित्रादीन् ॥ ३७ ॥

समिधः उद्दीपकाः ॥ ३८ ॥ असंविभागी पोष्येभ्योऽदत्त्वा स्वयं भुंजानः ॥ ३९ ॥ ४० ॥ दुष्टेषु दूषितेषु वेतनाद्यतिक्रमात् ॥ ४१ ॥